



VZPOMÍNKA NA ŽIŽKOV

*„Kutálející se míč, klobouk,
perzóna by mohly být v erbů Žižkova.
A nad ním nápis: „V pádu jest rovnost!““*

PETR KOUBA: MY ANÁLOVÉ ŽIŽKOVŠTÍ

„Až se nebudete dívat, vyhodím to z okna.“ Když je děcku jedenáct let a je zvyklé na to, že je jedináček, odvyká si těžko. Taky Jaruna vyhrožovala, že až „to“ přivezou, z porodnice u Apolináře, kde se „to“ narodilo, bude zle. Žárlila, upřímně a strašně. „Budeš ji mít ráda, uvidíš. Je to tvoje sestra, Olinka!“ Domlouvání nebylo nic platné. První týdnů po 11. červenci 1933, kdy jejich druhorozená dcera přišla na svět, se rodiče báli nechat ji se sestrou o samotě.

Jedenáctého července, to má svátek Olga. Jedna z četných tet prý tehdy rozhodla: „Když už si to jméno přinesla na svět, ať je má.“ V těch slovech nezněla kdovíjaká radost, nové děcko znamenalo nové starosti. Aspoň tady, na Žižkově, kde život od rána do večera dával zabrat právě tím, že bylo třeba ho neustále žít. Narození dítěte nebylo důvodem k citovým výlevům. O jednu Šplíchalku bude víc, to bylo všechno.

Děti bylo v rodině vždy dost; matka pocházela ze tří a otec z pěti sourozenců. Poznali se na Žižkově, ale matka pocházela z východočeské Úpice; byla ročník 1903 a do Prahy přišla s rodiči, když jí bylo sedm let. Ačkoliv Češka, neuměla prý tehdy pořádně česky; když si ji namluvil Olžin otec, byla však už pražskou patriotkou. Vydržela; Žižkov jí přešel do krve; přesto s ním nikdy úplně nesplynula. Jeho mírně dryáčnickou realitu vzala za svou, ale vždycky si ponechala pootevřená zadní dvířka, a těmi pak unikala. Do cizích světů, velkýma modrýma očima, které po ní Olga zdědila

a kterýma se jako máma dívala do světa, důvěřivě a odhodlaně jako ovečka. Matka totiž měla všechno uspořádané a oddělené: co viděla kolem sebe v ulicích města, to byl svět číslo jedna. Svět číslo dvě začínal v divadle nebo v kině, když se zhaslo a na scénu nebo na filmové plátno vpadl Dóda Pištěk nebo mladý Gabin. V té chvíli pro ni svět kolem přestal existovat a ocitla se na scéně s nimi.

Otec, o deset let starší než matka, spadal do kategorie, pro kterou se už dřív vžilo označení „žizkovský frajer“: čepice na stranu, šátek kolem krku, retko zalípnuté v koutku úst a v oku chladný svit. Ale už nic víc... Z žizkovských pásků se rychle stávali fotři, leč otec Šplíchal nikdy nefotrovatěl. Nejstarší Olžina vzpomínka na něj vypadala takto: otec ji s sebou bere do hospody; Olga si hraje na chodníku, a když ji to přestane bavit, zajde za ním a přemlouvá ho, aby šel domů; ještě se jí sice nikam nechce, ale oba mají domluvenou hru – buď otec poslechne a půjde, nebo ji podplatí tím, že jí objedná sklínku malinové limonády se spoustou bublinek. Bylo to fér a obojí bylo příjemné – táta byl docela fajn.

Vážně – byl. Živil se jako koňský řezník, dělal u Uxů na Vinohradské, tehdejší Fochově třídě. Když měl práci, byla s ním zábava, když byl později nezaměstnaný, bylo to taky prima, protože měl spoustu času. Nikdy se nevztekal jako žizkovští fotři, trochu víc pil jen na silvestra a byl hodný – když třeba matka v neděli dopoledne s dětmi odešla do kina, uvařil polívku, aby jí ušetřil práci. To tehdy určitě nebylo v žizkovských rodinách pravidlem.

Dlouho ale nepobyl. Vlastně za to mohla máma. Táhlo jí na čtyřicet, když si našla o patnáct let mladšího chlapa. Velká láska v žizkovském stylu, ze které se nakonec narodil Olžin o šest roků mladší nevlastní bratr Pepík. Otec Šplíchal všechno zvládl, prosadil dokonce i to, aby s ním měl Pepík stejné příjmení. Co to však bylo platné: matka byla hodně, doopravdy hodně zamilovaná. A tak když bylo Olze šest roků, šli s otcem od sebe. Jenže pan Šťastný, na kterého se čekalo jaksi s otevřenou náručí, se nakonec nedostavil – nebo podle jiné verze přišel, ale později, než měl, a matky se jeho

váhání dotklo. Olga si ho zapamatovala, protože vedl v Podolí obchod s potravinami a občas jí nebo ségře za války strčil tašku s jídlem. Pak se však rodině ztratil z dohledu – někdo říkal, že umřel při bombardování Prahy, na každý pád zmizel.

Ať byla pravda taková nebo jiná, takhle se to v rodině vyprávělo. K otci svých dcer se matka už nikdy nevrátila. Také dcery se s otcem sice stýkaly až do jeho smrti, ale jenom zřídkka; Olga ho například zvala, když jako dívka vystupovala v ochotnických divadelních představeních, a byla ráda, když tu a tam přišel do rodiny na kus řeči. Podruhé se oženil až po patnácti letech, jako by stále nemohl uvěřit, že už se nikdy nebude moci vrátit zpět. Přesto to byl on, komu se přičítala vina za rozchod rodičů – protože byl pryč... Olga se díky tomu nikdy v životě nezbavila mírně shovívavého postoje k mužům. Jsou prima, dělají život příjemný a zajímavý, ale koneckonců na ně není velké spolehnutí. Chvilí jsou, podruhé nejsou, ale je to ženská, kdo zůstává, a kdo se tím pádem musí postarat.

To Olga viděla, nebo věřila, že vidí, když jí bylo šest. Dobře si to zapamatovala. Od té doby na sebe totiž všechnu starost o rodinu vzala matka.

* * *

Matka, to bylo celé Olžino dětství; člověk, který jí otevřel svět. Chovala se tak, že Olze přešla do krve její přítomnost jako jistota; ještě o čtyřicet let později, kdy jí samé bylo zle a kdy se role obrátily (protože teď to byla Olga, kdo se o matku staral), ještě v té divné době přelomu 70. a 80. let měla matku v zádech jako oporu a uklidňovalo ji pomyšlení, že na ni matka myslí; když o ní mluvila v době, kdy už matka nežila, v rozhovorech, byla to pro ni „maminka“ – jedna z mála, snad dokonce jediná zdrobnělina, která jí kdy vyšla z úst.

Přitom by se dalo říci, že matka s malou Olgou zase tolik času nestrávila; do práce se vrátila už z šestinedělí a chodila Olgu domů jen kojit. Děkala u Dynybyla, žizkovského výrobce alkoholických nápojů. V Říčanech měl vlastní lihovar a v Chelčického ulici, kde